

Vlaams
Parlement

ingediend op **196** (2019-2020) – Nr. 1
28 januari 2020 (2019-2020)

Voorstel van decreet

van Mieke Schauvliege, Johan Danen,
Tine Van den Brande en Chris Steenwegen

**tot wijziging van het Jachtdecreet van 24 juli 1991,
wat de schrapping van de patrijs
als bejaagbare soort betreft**

TOELICHTING

1. Algemene toelichting

1.1. Samenvatting

Het gaat niet goed met de patrijs in Vlaanderen: de populatie blijft dalen en de huidige inspanningen voor het herstel van de soort volstaan niet om die dalende trend te stoppen of te keren. Tellingen in het kader van het project Algemene Broedvogels Vlaanderen (ABV) tonen een sterke afname van 56 procent over de periode 2007-2016. Ook de gerapporteerde afschotcijfers van de wildbeheers-eenheden (WBE's) tonen een daling over dezelfde periode van 39 procent.

Ondanks die kwetsbare status is de patrijs tot op de dag van vandaag een bejaagbare soort. Het rapport van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) illustreert via populatiemodellen dat de jachtintensiteit een belangrijke rol speelt in de populatieontwikkeling van de patrijs (2019). Bij te hoge afschot-percentages (overbejaging) zal de stand steeds achteruit gaan, los van het feit of er al dan niet habitatverbetering plaatsvindt. In dit voorstel van decreet vragen de indieners om de schrapping van de patrijs als bejaagbare soort.

1.2. Tellingen patrijzen

De recentste gebiedsdekkende en gestandaardiseerde tellingen voor Vlaanderen dateren al van de periode 2000-2002 in het kader van de Vlaamse broedvogelatlas. Die tellingen tonen aan dat de patrijs voornamelijk voorkomt in het westen en het zuiden van Vlaanderen. Dichtheden van meer dan vier koppels per 100 ha zijn zeer zeldzaam geworden en worden alleen nog zeer lokaal aangetroffen.

De evolutie van de patrijs op Vlaams niveau wordt bijgehouden door twee databanken: de databank Algemene Broedvogels Vlaanderen (ABV) en de databank met de statistieken van de wildbeheers-eenheden (WBE's). De eerste bevat tellingen door vrijwilligers die bijdragen tot de broedvogeltellingen, de tweede de afschotcijfers die de jagers via hun wildbeheers-eenheid rapporteren.

Het ABV-project is gebaseerd op een meetnet van 1200 gestratificeerd-willekeurig (stratified random) geselecteerde kilometerhokken, verspreid over Vlaanderen. Vrijwilligers moeten op een gestandaardiseerde manier broedvogels in de vastgelegde kilometerhokken tellen. Het project levert jaarlijks indices voor een honderdtal algemene en schaarse broedvogels in Vlaanderen. De index beschrijft de trend sinds de start van het ABV-project in 2007, met 2007 als referentiejaar.

De WBE-statistieken zijn gebaseerd op de jaarlijkse wilddrapporten die de erkende wildbeheers-eenheden aanleveren. Jachtrechthouders in Vlaanderen kunnen zich op vrijwillige basis groeperen tot een wildbeheers-eenheid met het oog op een beter op elkaar afgestemd wildbeheer. In tegenstelling tot het ABV-project is er geen gestandaardiseerde methode vastgelegd voor het uitvoeren van tellingen in jachtterreinen. Door het ontbreken van een standaardmethode is de accuraatheid en de precisie van de schatting van de voorjaarsstand niet bekend. De interpretatie van de afschotcijfers vereist de nodige voorzichtigheid, zeker bij de vertaling van de afschotcijfers naar populatiegrootte.

Beide databanken laten een sterke afname van het aantal patrijzen zien over de periode 2007-2016, namelijk -56 procent bij de telgegevens van ABV en -39 procent bij de afschotcijfers van WBE's.

1.3. Gebrek aan actueel soortspecifiek inventarisatieonderzoek

Er bestaan op Vlaams niveau geen recente schattingen van het aantal patrijzen in het voorjaar, die zich baseren op gestandaardiseerde telmethodes. Het ABV-project gebruikt wel een gestandaardiseerde telmethode, maar dan om populatietrends te detecteren en niet populatiegroottes te schatten.

De tellingen in het kader van de Vlaamse broedvogelatlas werden gestandaardiseerd uitgevoerd, maar ze dateren van de periode 2000-2002, dus van achttien jaar geleden. Uit het ABV-project blijkt dat het broedbestand sindsdien meer dan gehalveerd is (-56 procent in de periode 2007-2016). De huidige Vlaamse populatie zou volgens die schatting dus nog hooguit zo'n 5000 broedparen bevatten. Daarbij moet vermeld worden dat de inventarisatiemethode die gebruikt werd bij de broedvogelatlas (een vorm van territoriumkartering), wellicht kan leiden tot een onderschatting van het broedbestand van de patrijs. Daar is bij de populatieschatting in de atlas echter al ten dele rekening mee gehouden: de geschatte bovengrens van de Vlaamse populatie werd bijgesteld van 6000 naar 10.000 broedparen.

In tegenstelling tot het ABV-project en de tellingen die uitgevoerd worden in het kader van de Vlaamse broedvogelatlas, gebruiken de WBE's geen gestandaardiseerde telmethode voor het schatten van hun voorjaarsstanden. Daardoor is de accuraatheid en de precisie van de schattingen dan ook niet bekend en moeten die cijfers met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. De optelsom van het aantal gerapporteerde broedparen over de 185 WBE's in Vlaanderen levert een totaal op van 24.698 broedparen in 2016. De schatting van de broedpopulatie op basis van de WBE-gegevens ligt daarbij bijna vijfmaal zo hoog als die afgeleid uit de telgegevens in het kader van de broedvogelatlas.

De behoefte aan een gericht en soortspecifiek inventarisatieonderzoek met actuele cijfers is dan ook uitermate prangend.

1.4. Rode Lijst

In de meest recente Rode Lijst van de broedvogels in Vlaanderen (2016) werd de patrijs op basis van de criteria en richtlijnen van de International Union for Conservation of Nature (IUCN) in de categorie kwetsbaar ingedeeld. Een Rode Lijst geeft een inschatting van de kans op uitsterven van een soort door ze te toetsen aan een reeks van bedreigingscriteria. Op basis daarvan worden soorten toegekend aan specifieke Rode Lijstcategorieën. De patrijs werd als kwetsbaar beschouwd op basis van een dalende populatietrend over een periode van tien jaar (drie generaties).

Volgens Europese richtlijnen ([Vogelrichtlijn](#) en [Habitatrichtlijn](#)) heeft Vlaanderen de verantwoordelijkheid om alle inheemse vogelsoorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Daarbij is bijzondere aandacht vereist voor soorten die op de Rode Lijst in de categorie ernstig bedreigd, bedreigd of kwetsbaar staan.

1.5. Jachtwetgeving: historische achtergrond en knelpunten

1.5.1. 2008-2014

De patrijs is een te bejagen soort. Ze is opgenomen in artikel 3, tweede lid, b), van het Jachtdecreet van 24 juli 1991 in de categorie klein wild. De manier waarop de jacht op de patrijs wordt geregeld, is vastgelegd in het Jachtvoorwaardenbesluit. De achteruitgang van de patrijzenpopulatie resulteerde in een verstrenging van de jachtreglementering voor die soort. Vanaf 2008 werd de jacht op patrijzen

beperkt tot één maand (van 15 september tot 15 oktober), met de verlenging met een maand, als voldaan was aan een aantal voorwaarden op het niveau van het individuele jachtterrein (tot en met 14 november).

1.5.2. 2014-heden

Het nieuwe Jachtvoorwaardenbesluit van 2014 heeft die voorwaarden verder uitgebreid tot de volledige periode van de jacht en op het niveau van de volledige WBE, dus niet langer uitsluitend op het niveau van individuele jachtterreinen. De belangrijkste voorwaarde is de aanwezigheid van een voldoende hoge voorjaarsstand van patrijs in de WBE. Daarbij is vooropgesteld dat er gemiddeld drie koppels patrijzen per 100 ha open ruimte aanwezig moeten zijn, berekend over de drie voorgaande jaren. Het INBO doet die berekeningen op basis van de gegevens die de WBE's jaarlijks rapporteren in wildrapporten. Het probleem is dat er geen actuele gestandaardiseerde en gebiedsdekkende tellingen beschikbaar zijn. Tot op de dag van vandaag is het dus nagenoeg onmogelijk om te oordelen of aan die voorwaarde van het Jachtvoorwaardenbesluit voldaan wordt. De tweede voorwaarde houdt in dat het gevoerde wildbeheersplan zich expliciet richt op de verbetering van de instandhouding van de patrijs. Daarvoor moet op het niveau van de WBE een faunabeheerovereenkomst worden opgesteld.

1.5.3. Knelpunten

De jachtwetgeving gaat uit van zelfregulatie zonder dat er een accuraat handhavings- en controlemechanisme bestaat. Een voorbeeld daarvan is de berekening van de drempelwaarde voor het bejagen van de patrijs. Door te werken met een dergelijke drempelwaarde wil de Vlaamse overheid de jacht op de patrijs beperken. Volgens de jachtwetgeving wordt de drempelwaarde berekend op basis van de wildrapporten die de WBE's aanleveren. In 2017 voldeden 113 van de 184 WBE's (61 procent) aan de drempelwaarde. Voor het bepalen van de voorjaarsstand van patrijs is er echter geen gestandaardiseerde telmethode. Het is daardoor niet bekend op welke wijze en hoe nauwkeurig de gerapporteerde voorjaarsstand bepaald werd. Alternatieve gestandaardiseerde en gebiedsdekkende tellingen zijn op dit ogenblik niet voorhanden in Vlaanderen.

Ook blijft de handhaving van het respecteren van de voorwaarden in gebreke. In 2016 voldeden negen WBE's niet aan de eerste voorwaarde voor de jacht op patrijs. Drie WBE's beschikten niet over drie voorgaande wildrapporten om een gemiddelde voorjaarsstand te berekenen. De overige zes WBE's hadden een gemiddelde voorjaarsstand die lager was dan de drempelwaarde, waardoor ze niet voldeden aan de eerste voorwaarde voor de jacht op patrijs. Volgens het Agentschap voor Natuur en Bos hadden die negen WBE's geen toestemming gekregen om te jagen op patrijs in 2016.

1.6. Impact van jacht op de populatie

Het rapport van het INBO illustreert via populatiemodellen dat de jachtintensiteit een belangrijke rol speelt in de populatieontwikkeling van patrijs (2019). Bij te hoge afschotpercentages (overbejaging) zal de stand steeds achteruit gaan, los van het feit of er al dan niet habitatverbetering plaatsvindt. Overbejaging moet dus te allen tijde vermeden worden, omdat het de inspanningen van soortherstel teniet zal doen.

Dat de patrijs nog steeds bejaagbaar is in Vlaanderen, is onder de huidige omstandigheden wetenschappelijk niet verdedigbaar. De uitgangspunten van de jacht in Vlaanderen bevatten onder meer het duurzaam gebruik van het wild en het voorkomen van schade. Het feit dat de patrijzenpopulatie een sterke daling ondervindt (-56 procent over de periode 2007-2016), net zoals het afschot (-39

procent over de periode 2007-2016), stelt het duurzame karakter van de huidige jacht op patrijs ernstig ter discussie. Hoewel mogelijk op lokale schaal een duurzaam afschot gerealiseerd zou kunnen worden, tonen de trends per WBE aan dat dit in het merendeel van de WBE's (81 procent) wellicht niet langer het geval is.

Zo volstaan de afschotcijfers niet als wetenschappelijke onderbouwing. Volgens het populatiemodel van Potts (1986) bedraagt een duurzaam afschot in een situatie zonder een specifiek patrijzenbeheer maximaal 20 procent van de najaarsstand. Dat vereist echter tellingen van de najaarsstand voor het begin van het jachtseizoen, meer bepaald net voor 15 september. Die najaarstellingen worden echter niet gevraagd in de huidige jachtreglementering en er bestaat daarvoor, in tegenstelling tot bijvoorbeeld in Engeland en in Frankrijk, geen traditie in Vlaanderen. Toch zou op die manier het effect van een slecht voorplantingsresultaat in rekening gebracht kunnen worden en kan een lokale overbejaging beter vermeden worden.

Het door de WBE's gerapporteerde Vlaamse afschot bedroeg 14.348 patrijzen in 2016. De schatting van de voorjaarsstand op basis van de Vlaamse Broedvogel-atlas en het ABV-project resulteert in een gemodelleerde najaarsstand van 19.476 patrijzen. Het Vlaamse afschot vertegenwoordigt in dat geval 74 procent van de najaarsstand. De schatting van de voorjaarsstand op basis van de WBE-gegevens resulteert in een gemodelleerde najaarsstand van 84.881 patrijzen. Het afschot bedraagt in dat geval 17 procent van de najaarsstand. In het eerste geval ligt de berekende jachtintensiteit daar ver boven, in het tweede geval ligt ze er net onder. Omdat de schatting van de broedpopulatie op basis van de WBE-statistieken meer dan viermaal zo hoog is als de schatting die afgeleid is uit de telgegevens in het kader van de broedvogelatlas en het ABV-project, is het erg moeilijk om de berekende jachtintensiteit (74 tegenover 17 procent) te interpreteren.

1.7. Verbod van jacht op patrijs

De Raad van State maakt met een arrest van 15 oktober 2019 de jacht op de patrijs in Wallonië vanaf 1 juli 2020 onmogelijk en haalt daarvoor verschillende argumenten aan. Enerzijds zijn er geen wetenschappelijk onderbouwde cijfers over populatiegrootte beschikbaar. Anderzijds is er onvoldoende bewijs dat de jacht op die soort geen extra nadelige effecten veroorzaakt: een wettelijke vereiste om (kwetsbare) soorten te mogen bejagen.

Luxemburg en Zwitserland sloten de jacht op deze akkervogel respectievelijk al in 1982 en 1988 (in Genève in 1974). In Nederland is de patrijs onder de Wet Natuurbescherming niet meer aangewezen als bejaagbare soort. In Duitsland is patrijzenjacht verboden in drie van de zestien deelstaten, in twee andere deelstaten wordt vrijwillig afgezien van bejaging op aangeven van het deelstaatsministerie, en in nog drie andere deelstaten wordt de jacht alleen nog geopend als aan bepaalde criteria is voldaan.

2. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 2

In artikel 3 van het Jachtdecreet van 24 juli 1991 wordt gedefinieerd welke dieren bejaagbaar zijn en als wild gecatalogeerd worden. In het tweede lid, b), zijn de bejaagbare dieren in de categorie van klein wild opgenomen: daarin worden de woorden "patrijzen (*Perdix perdix*)" opgeheven. Door de opheffing van die woorden is de patrijs geen wild meer en bijgevolg niet meer bejaagbaar. Daarmee vervalt ook artikel 22 van het Jachtvoorwaardenbesluit van 25 april 2014.

Artikel 3

Om de patrijs te beschermen wordt er een soortenbeschermingsprogramma voor de patrijs opgezet.

Mieke SCHAUVLIEGE
Johan DANEN
Tine VAN DEN BRANDE
Chris STEENWEGEN

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. In artikel 3, tweede lid, b), van het Jachtdecreet van 24 juli 1991 worden de woorden “patrijzen (*Perdix perdix*)” opgeheven.

Art. 3. De Vlaamse Regering stelt een soortenbeschermingsprogramma op voor de patrijs conform de bepalingen van het Soortenbesluit van 15 mei 2009.

Art. 4. Dit decreet treedt in werking op 1 mei 2020.

Mieke SCHAUVLIEGE
Johan DANEN
Tine VAN DEN BRANDE
Chris STEENWEGEN